

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Мирослав Кирилов Терзийски, Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

на дисертационен труд на тема: **„МЕНИДЖМЪНТ НА ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ГРЪЦКИТЕ УЧИЛИЩА“**, за получаване на образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието

Автор: Християна Хараламбос Агянниду

Научен ръководител: Доц. д-р Мая Сотирова

Християна Агянниду е начална учителка с дългогодишен опит в държавни училища из цяла Гърция, включително и като заместник-директор. Работила е с деца в различни образователни контексти, сред които и структури за бежанци и мигранти. Завършила е Педагогическия факултет на Тракийски университет „Демокрит“, Република Гърция и има магистърска степен по Образователен мениджмънт. Участвала е в множество специализирани обучения и семинари, свързани с интеркултурно образование и работа с деца-бежанци. Владее английски език и притежава сертификат за дигитална грамотност.

Актуалност на тематиката

През последните десетилетия Гърция се превръща в една от основните входни точки за мигранти и бежанци от Близкия изток, Азия и Африка. Това довежда до значително увеличаване на броя на ученици с различен културен и езиков произход в гръцките училища. Училищната система се поставя пред предизвикателството да осигури качествено образование за всички.

Една от основните функции на интеркултурното образование е да насърчава взаимното уважение, толерантност и разбирателство между ученици от различни културни среди. Управлението на това образование не се изчерпва с въвеждането на специални програми. Необходимо е систематично планиране, обучение на учители, адаптация на учебни програми, работа с родители и местната общност. В този контекст директорите на училища и училищните екипи трябва да бъдат подготвени, за да отговорят на това предизвикателство. Важно е да усвоят необходимите компетентности.

Управлението на интеркултурното образование е не само наложително, но е и от стратегическа значимост за изграждането на справедливо, приобщаващо и устойчиво

общество. Налага се прилагането на ефективни образователни политики и управленски практики, които да насърчават толерантността, емпатията и равния достъп до образование на всички.

Представяне на труда и оценка на съдържанието

Представеният за рецензиране дисертационен труд съдържа 213 страници основен текст плюс 20 страници библиография и 13 страници приложения. В списъка на използваната литература са посочени 174 заглавия, включително нормативни документи и интернет източници. По-конкретно: 42 източника, наречени от авторката чуждестранни, от които 42 на английски език, 1 на немски език, а останалите са на гръцки език; 67 източника на гръцки език; 42 определени от докторант Агянниду като електронни източници; 26 нормативни документа.

Дисертационният труд е разработен в увод, четири глави и заключение.

В увода докторант Агянниду обосновава актуалността на изследваната проблематика. Формулира обекта, предмета и целта на изследването. Посочва някои негови ограничения и прави препоръки за бъдещи проучвания.

Представянето на кратък теоретичен обзор по изследваната в дисертационния труд проблематика е осъществено в Глава първа и Втора. Авторката посочва схващания за интеркултурното образование, ролята му за предефиниране на образованието и укрепване на новите ценности в педагогическата практика. Представя дефиниция на ключови понятия като интеркултурност, мултикултурност, мултикултурализъм, интеркултурализъм.

Същевременно подчертава значението на емпатията, солидарността и образователното равенство в процеса на реализиране на интеркултурно образование. Въпреки че е информативен текстът понякога страда от неточни фрази и граматически несъответствия, които повлияват на яснотата му.

Накратко е очертано законодателното и практическото развитие на идеята за интеркултурно образование в Гърция, особено в отговор на нарастващото културно многообразие от средата на 20-ти век нататък. Подчертава се прехода от етноцентрични образователни модели към по-приобщаващи, съобразени с политики на ЕС, включително създаването на класове за прием „ZEP“ и „DYEP“ в подкрепа на децата мигранти и бежанци.

Докторант Агянниду представя основни образователни рамки, използвани от национални образователни системи за реализиране на интеркултурно образование. Посочва асимилационен модел, интеграционен модел, мултикултурен подход,

антирасистка перспектива и межкултурен модел, както и тяхната значимост в определени периоди от прилагането им. Насочва вниманието към факта, че в съвременното общество на 21-ви век, моделът на интеркултурно образование изисква структурирането на взаимоотношенията между различните културни групи с цел смекчаване на социалната дискриминация и предотвратяване на социалната изолация. Изтъква ролята на учителя в мултикултурната класна стая и значимостта на интеркултурната компетентност, интеркултурната готовност и интеркултурната осведоменост като основни елементи на управлението на интеркултурната среда, както и влиянието на предразсъдъци и стереотипи в управлението на мултикултурната класна стая.

Третата глава на дисертационния труд представя изследователския дизайн, включително извадката - учители в "ZEP" класове в началните училища на остров Хиос. Тук докторант Агянниду посочва схващанията на различни автори по отношение на понятията „популация“, „извадка“ и др. Обосновава изборът на конкретните респонденти. Посочва, че извадката е контекстуално релевантна, въпреки ограничената ѝ обобщаемост. Подчертава, че въпросникът за анкетното проучване е изготвен след библиографски преглед от автора на дисертационния труд. Описва организацията на анкетното проучване и трудностите, срещани в процеса на провеждането му. Използваният структуриран въпросник позволява ефективното събиране на данни в съответствие с целите на дисертационното изследване.

Количественият анализ на мненията на учители, работещи с чуждестранни и бежански ученици в "ZEP" класове в региона на остров Хиос е направен в глава 4. Използваната методология е адекватна, като добре е описана процедурата за обработка на данни чрез SPSS, което придава научна достоверност на анализа. Силни страни на текста са вниманието към социалните аспекти на образованието. Особено ценен е фокусът върху нагласите на учителите относно подкрепата от институциите и собствената им готовност да посрещат потребностите на учениците в интеркултурна среда. Смятам, че е много полезен сравнителният анализ на данните от началната и последващата фаза на изследването. Същите са онагледени с таблици и фигури.

Въпреки това, могат да се направят няколко препоръки за подобрене:

- добавяне на качествени елементи, като например повече коментари на отговори от отворени въпроси или интервюта с учители. Това би обогатило интерпретацията и би довело до по-дълбок контекст;

- сравнителен анализ, паралел с други региони в Гърция или ЕС. По този начин би могло да се разкрият по-широки закономерности;
- по-систематично обобщение в края на всеки тематичен раздел, което би улеснило читателя при проследяване на изводите.

Като цяло текстът е методологически обоснован и допринася към научната дискусия за интеркултурното образование в гръцкия контекст.

В заключението авторът акцентира върху необходимостта от целенасочено обучение, интеркултурна подготовка и политическа ангажираност в подкрепа на педагогическите екипи. Подчертава значимостта на интеркултурното образование като системна необходимост, надхвърляща рамките на “ZEP” и касаеща цялата образователна общност.

Приноси:

Приемам посочените от докторанта приноси, които имат значимост за обогатяване на управленската теория и практика в сферата на образованието.

Преценка на публикациите:

Публикациите са общо 4 и са свързани с изследваната в дисертационния труд проблематика. Публикувани са през 2022, 2024 и 2025 година. 2 статии са в сборници от научни-практически конференции, а другите две са публикувани в Indiana Journal of Economics and Business Management (ISSN (Online)- 2583-3758) през месец януари 2025 година. Едната статия е в съавторство с научния ръководител.

Автореферат

Авторефератът представя обобщено съдържанието на дисертационния труд.

Препоръки, бележки и въпроси към дисертационния труд

Докторант Агянниду се е съобщила с голяма част от бележките, които препоръчах да се направят по време на предварителното обсъждане на дисертационния труд в катедрата. Препоръчвам:

- Теоретичният обзор по изследваната проблематика е добре да бъде доразвит и по-ясно да се открие авторовата позиция по нея.
- По-голям акцент би трябвало да се постави върху теоретичен анализ на различни схващания за управление на интеркултурното образование, различни концепции и теории за спецификата на управлението на това образование.
- Дисертационният труд би спечелил, ако не се допускат стилистични претоварвания в текста.

Въпроси:

1. Как училищните ръководители в Гърция управляват прилагането на политиките за интеркултурно образование и с какви предизвикателства се сблъскват при насърчаването на приобщаваща учебна среда за ученици от различен културен произход?
2. Кой управленски стратегии и практики най-ефективно подпомагат учителите в предоставянето на межкултурно образование в гръцките училища и как те влияят върху интеграцията на учениците и академичните им постижения?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд, разработен от докторант Християна Хараламбос Агянниду отговаря на изискванията които се предявяват към разработки за придобиването на образователната и научна степен „доктор”.

На основата на очертаните достойнства на труда, на демонстрираното умение за научно изследване, давам положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Християна Хараламбос Агянниду в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието, докторска програма „Управление на образованието“.

Рецензент:

14.09.2025 г.

доц. д-р Мирослав Терзийски

REVIEW

By Assoc. Prof. Dr. Miroslav Terziyski, South-West University “Neofit Rilski” -
Blagoevgrad

Of a dissertation on topic: “**MANAGEMENT OF INTERCULTURAL EDUCATION
IN GREEK SCHOOLS**”, for obtaining the educational and scientific degree "Doctor"
in Professional field 1.1. Theory and management of education

Author: Christiana Charalampos Agiannidou

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Dr Maya Sotirova

Christiana Agiannidou is a primary school teacher with many years of experience in public schools throughout Greece, including as a deputy principal. She has worked with children in various educational contexts, including refugee and migrant structures. She graduated from the Faculty of Pedagogy of the Democritus University of Thrace, Greece, and holds a Master’s degree in Educational Management. She has participated in numerous specialized trainings and seminars related to intercultural education and working with refugee children. She is fluent in English and holds a digital literacy certificate.

Relevance of the topic

In recent decades, Greece has become one of the main entry points for migrants and refugees from the Middle East, Asia and Africa. This has led to a significant increase in the number of students with different cultural and linguistic backgrounds in Greek schools. The school system is challenged to provide quality education for all.

One of the main functions of intercultural education is to promote mutual respect, tolerance and understanding between students from different cultural backgrounds. The management of this education is not limited to the introduction of special programs. It requires systematic planning, teacher training, adaptation of curricula, work with parents and the local community. In this context, school principals and school teams must be prepared to meet this challenge. It is important to acquire the necessary competencies.

The governance of intercultural education is not only imperative, but also strategically important for building a just, inclusive and sustainable society. It is necessary to implement effective educational policies and governance practices that promote tolerance, empathy and equal access to education for all.

Presentation of the work and evaluation of the content

The dissertation submitted for review contains 213 pages of main text plus 20 pages of bibliography and 13 pages of appendices. The list of used literature lists 174 titles, including

normative documents and Internet sources. Specifically: 42 sources called foreign by the author, of which 42 are in English, 1 in German, and the rest are in Greek; 67 sources in Greek; 42 identified by doctoral student Agiannidou as “Statistics and electronic sources”; 26 normative documents.

The dissertation is developed in an introduction, four chapters and a conclusion.

In the introduction, doctoral student Agiannidou justifies the relevance of the research issue. She formulates the object, subject and purpose of the study. She points out some of its limitations and makes recommendations for future research.

The presentation of a brief theoretical overview of the issues studied in the dissertation is carried out in Chapters One and Two. The author points out concepts of intercultural education, its role in redefining education and strengthening new values in pedagogical practice. She presents a definition of key concepts such as interculturality, multiculturality, multiculturalism, interculturalism.

At the same time, it emphasizes the importance of empathy, solidarity and educational equality in the process of implementing intercultural education. Although informative, the text sometimes suffers from imprecise phrasing and grammatical inconsistencies, which affect its clarity.

The legislative and practical development of the idea of intercultural education in Greece is briefly outlined, especially in response to the growing cultural diversity from the mid-20th century onwards. The transition from ethnocentric educational models to more inclusive ones, aligned with EU policies, is highlighted, including the creation of “ZEP” and “DYEP” reception classes to support migrant and refugee children.

PhD student Agiannidou presents basic educational frameworks used by national education systems to implement intercultural education. She points out the assimilation model, the integration model, the multicultural approach, the anti-racist perspective and the intercultural model, as well as their significance in certain periods of their implementation. She draws attention to the fact that in the modern society of the 21st century, the intercultural education model requires the structuring of relationships between different cultural groups in order to mitigate social discrimination and prevent social isolation. She highlights the role of the teacher in the multicultural classroom and the importance of intercultural competence, intercultural readiness and intercultural awareness as basic elements of the management of the intercultural environment, as well as the influence of prejudices and stereotypes in the management of the multicultural classroom.

The third chapter of the dissertation presents the research design, including the sample - teachers in “ZEP” classes in primary schools on the island of Chios. Here, PhD student Agiannidou points out the concepts of different authors regarding the concepts of “population”, “sample”, etc. Justifies the choice of specific respondents. Points out that the sample is contextually relevant, despite its limited generalizability. She stresses that the questionnaire for the survey was prepared after a bibliographic review by the author of the dissertation. She describes the organization of the survey and the difficulties encountered in the process of conducting it. The structured questionnaire used allows for effective data collection in accordance with the objectives of the dissertation research.

The quantitative analysis of the opinions of teachers working with foreign and refugee students in “ZEP” classes in the region of Chios island is made in Chapter 4. The methodology used is adequate, as the procedure for data processing using SPSS is well described, which gives scientific credibility to the analysis. Strengths of the text are the attention to the social aspects of education. The focus on teachers’ attitudes regarding the support from institutions and their own readiness to meet the needs of students in an intercultural environment is particularly valuable. I believe that the comparative analysis of the data from the initial and subsequent phases of the study is very useful. The same are illustrated with tables and figures.

However, several recommendations for improvement can be made:

- adding qualitative elements, such as more comments on answers to open-ended questions or interviews with teachers. This would enrich the interpretation and lead to deeper context;
- a comparative analysis, parallel with other regions in Greece or the EU. In this way, broader patterns could be revealed;
- a more systematic summary at the end of each thematic section, which would make it easier for the reader to follow the conclusions.

Overall, the text is methodologically sound and contributes to the scholarly discussion on intercultural education in the Greek context.

In conclusion, the author emphasizes the need for targeted training, intercultural preparation and political commitment in support of pedagogical teams. She emphasizes the importance of intercultural education as a systemic necessity, going beyond the framework of “ZEP” and concerning the entire educational community.

Contributions:

I accept the contributions indicated by the doctoral student, which are significant for enriching management theory and practice in the field of education.

Evaluation of publications:

There are 4 publications in total and they are related to the issues studied in the dissertation. They were published in 2022, 2024 and 2025. 2 articles are in proceedings of scientific-practical conferences, and the other two were published in the Indiana Journal of Economics and Business Management (ISSN (Online)- 2583-3758) in January 2025. One article is co-authored with the scientific supervisor.

Abstract:

The abstract summarizes the content of the dissertation.

Recommendations, notes and questions for the dissertation

Doctoral student Agiannidou has complied with most of the notes that I recommended to be made during the preliminary discussion of the dissertation work in the department. I recommend:

- The theoretical overview of the researched issue should be further developed and the author's position on it should be more clearly highlighted.
- Greater emphasis should be placed on theoretical analysis of different approaches to managing intercultural education, different concepts and theories about the specifics of managing this education.
- The dissertation would benefit if stylistic overloads were not allowed in the text.

Questions:

3. How do school leaders in Greece manage the implementation of intercultural education policies, and what challenges do they face in fostering inclusive learning environments for students from diverse cultural backgrounds?
4. In your opinion, is there a difference between the two concepts "pedagogical strategy" and "management strategy"?
5. What management strategies and practices most effectively support teachers in delivering intercultural education within Greek schools, and how do these influence student integration and academic achievement?

CONCLUSION:

The presented dissertation, developed by doctoral student Christiana Charalampos Agiannidou, meets the requirements for dissertations for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor".

Based on the outlined merits of the work, the demonstrated ability for scientific research, I give a positive assessment and propose to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "Doctor" to Christiana Charalampos Agiannidou in the field of higher

education 1. Pedagogical Sciences, professional field 1.1. Theory and Management of Education, doctoral program "Management of Education".

Reviewer:

14/09/2025

Assoc. Prof. Dr. Miroslav Terziyski